

LECTIO XIII: ΠΩΣ Η ΓΝΩΣΗ ΝΙΚΗΣΕ ΤΗ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Sulpicius Gallus legatus Luci Aemili Pauli erat, qui bellum adversus Persen regem gerebat. Serena nocte subito luna defecerat; ob repentinum monstrum terror animos militum invaserat et exercitus fiduciam amiserat. Tum Sulpicius Gallus de caeli ratione et de stellarum lunaeque statu ac motibus disputavit eoque modo exercitum alacrem in pugnam misit. Sic liberales artes Galli aditum ad illustrem illam Paulianam victoriam dederunt. Quia ille metum exercitus Romani vicerat, imperator adversarios vincere potuit.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ XIII

Ο Σουλπίκιος Γάλλος ήταν ύπαρχος του Λεύκιου Αιμίλιου Παύλου, ο οποίος διεξήγε πόλεμο εναντίον του βασιλιά Περσέα. Μια ξάστερη νύχτα, ξαφνικά η σελήνη είχε χαθεί (είχε πάθει έκλειψη)· εξαιτίας του ξαφνικού παράξενου και φοβερού θεάματος, τρόμος είχε καταλάβει τις ψυχές των στρατιωτών και ο στρατός είχε χάσει την αυτοπεποίθησή του (το ηθικό του). Τότε ο Σουλπίκιος Γάλλος μίλησε για τη φύση του ουρανού και τη στάση και τις κινήσεις των αστεριών και της σελήνης, και μ' αυτόν τον τρόπο έστειλε τον στρατό στη μάχη με αναπτωμένο το ηθικό (ή πρόθυμο). Έτσι οι ελευθέρια τέχνες του Γάλλου άνοιξαν τον δρόμο για εκείνη τη λαμπρή νίκη του Παύλου. Επειδή εκείνος είχε νικήσει τον φόβο του ρωμαϊκού στρατού, ο στρατηγός μπόρεσε να νικήσει τους αντιπάλους.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ XIII

1. **Sulpicius, Lucius Aemilius:** σχηματίζουν τη γενική του ενικού σε -ii και -i (με συναίρεση): Sulpicii / Sulpici, Lucii Aemilii / Luci Aemili και την κλητική του ενικού σε -i αντί -ie: Sulpici, Luci, Aemili, ως κύρια ονόματα σε -ius, γνήσια Λατινικά.
2. **Perses:** ως ελληνικό πρωτόκλιτο όνομα, κύριο, σχηματίζει κατά την κλίση του στη λατινική μερικές πτώσεις του ενικού αριθμού όπως και στην αρχαία ελληνική.

Ενικός αριθμός	
Όνομ.	Perses
Γεν.	Persae
Δοτ.	Persae
Αιτ.	Persen/ -am
Κλητ.	Perse/ -a
Αφαιρ.	Perse/ -a

3. **nox**: το ουσιαστικό, ως περιττούςλλαβο που το θέμα του λήγει σε δύο σύμφωνα (συμφωνόληκτο, τριτόκλιτο), σχηματίζει: α. τη γενική του πληθυντικού σε -ium (noctium), β. την αιτιατική του πληθυντικού σε -es και -is (noctes και noctis) (όσα αρσενικά και θηλυκά τριτόκλιτα ουσιαστικά σχηματίζουν τη γενική του πληθυντικού σε -ium σχηματίζουν και την αιτιατική του πληθυντικού σε -es και -is). Επίσης σχηματίζει την αφαιρετική ενικού nocte & noctu.
4. **caelum**: το ουσιαστικό είναι ετερογενές· στον ενικό αριθμό απαντά ως ουδέτερο caelum -i = ουρανός, ενώ στον πληθυντικό απαντά ως αρσενικό caeli -orum = ουρανοί.
5. **ars**: σχηματίζει τη γενική πληθυντικού σε -ium (artium) και την αιτιατική πληθυντικού σε -es και -is (artes και artis).
6. **adversarius**: Σχηματίζει γενική ενικού: adversarii (ουσιαστικοποιημένο επίθετο) γι' αυτό και δεν συναιρείται στη γενική του ενικού, όπως και το sestertius (29).
7. **nocte**: αφαιρετική του χρόνου

Ο ΧΡΟΝΟΣ

➤ πότε έγινε κάτι (χρονικό σημείο - στιγμή)	➤ πόσο διήρκησε (χρονική διάρκεια)	➤ το “πριν”	➤ το “μετά”
- in+τοπική αφαιρετική -Απλή τοπική αφαιρετική: α) όταν είναι φυσική υποδιαίρεση του χρόνου (nocte-38) και β) όταν συνοδεύεται από επιθετικό προσδιορισμό (ultimis annis-5)	Αιτιατική	ante + αιτιατική	post (πρόθεση) + αιτιατική (14) post (επίρρημα χρόνου) + αφαιρετική οργανική του μέτρου ή της διαφοράς

8. **ob repentinum monstrum:** Οι προθέσεις ob, per, propter + αιτιατική εκφράζουν το εξωτερικό αναγκαστικό αίτιο. Πρόκειται για το αίτιο που εντοπίζεται σε εξωτερικές καταστάσεις, όχι σε ψυχικές συγκινήσεις και συναισθήματα. Εκφράζεται αλλιώς propter monstrum / per monstrum.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Sulpicus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, Β΄ κλίση, του ουσιαστικού **Sulpicus -ii/ -i** = Σουλπίκιος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό.

Gallus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, Β΄ κλίση, του ουσιαστικού **Gallus -i** = Γάλλος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό.

legatus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, Β΄ κλίση, του ουσιαστικού **legatus -i** = ύπαρχος.

Luci: γενική ενικού, αρσενικό, Β΄ κλίση, του ουσιαστικού **Lucius -ii/ -i** = Λεύκιος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό.

Aemili: γενική ενικού, αρσενικό, Β΄ κλίση, του ουσιαστικού **Aemilius -ii/ -i** = Αιμίλιος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό.

Pauli: γενική ενικού, αρσενικό, Β΄ κλίση, του ουσιαστικού **Paulus -i** = Παύλος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό.

erat: γ΄ ενικό οριστικής παρατατικού του βοηθητικού ρήματος **sum, fui, -, esse** = είμαι.

qui: ονομαστική ενικού, αρσενικού γένους, της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο.

bellum: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, Β΄ κλίση, του ουσιαστικού **bellum -i** = πόλεμος.

adversus: πρόθεση + αιτιατική = εναντίον.

Perses: αιτιατική ενικού, αρσενικό, Α΄ κλίση (γιατί επηρεάζεται από την αρχαία ελληνική), του ουσιαστικού **Perses, Persae** = ο Περσέας → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό.

regem: αιτιατική ενικού, αρσενικό, γ΄ κλίση, του ουσιαστικού **rex, regis** = βασιλιάς.

gerebat: γ΄ ενικό οριστικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρήματος **gero, gessi, gestum, gerere 3** = διεξάγω.

serena: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, του δευτεροκλίτου επιθέτου **serenus, -a, -um** = ξάστερος, -η, -ο → το επίθετο δεν σχηματίζει παραθετικά, γιατί δηλώνει απόλυτη έννοια.

nocte: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, γ΄ κλίση, του ουσιαστικού **nox, noctis** = νύχτα.

subito: τροπικό επίρρημα = ξαφνικά.

luna: ονομαστική ενικού, θηλυκό, Α΄ κλίση, του ουσιαστικού **luna -ae** = σελήνη → δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό, ως όνομα μοναδικού ουράνιου σώματος.

defecerat: γ΄ ενικό οριστικής υπερσυντελικού ενεργητικής φωνής του ρήματος **deficio,**

defeci, defectum, deficēre 3 = χάνομαι, παθαίνω έκλειψη → σύνθετο του **facio**, που είναι ένα από τα 15 ρήματα σε -ιο της γ' συζυγίας.

ob: πρόθεση + αιτιατική = εξαιτίας.

repentinum: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, του δευτεροκλίτου επιθέτου **repentinus, -a, -um**, = ξαφνικός, -ή, -ό → δεν σχηματίζει παραθετικά, γιατί δηλώνει απόλυτη έννοια.

monstrum: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, β' κλίση, του ουσιαστικού **monstrum -i** = θέαμα παράξενο και φοβερό.

terror: ονομαστική ενικού, αρσενικό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **terror -oris** = τρόμος.

animos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, β' κλίση, του ουσιαστικού **animus -i** = ψυχή.

militum: γενική πληθυντικού, αρσενικό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **miles, militis** = στρατιώτης.

invaserat: γ' ενικό οριστικής υπερσυντελικού ενεργητικής φωνής του ρήματος **invado, invasi, invasum, invadēre 3** = εισχωρώ, καταλαμβάνω, πιάνω.

et: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

exercitus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, δ' κλίση, του ουσιαστικού **exercitus -us** = στρατός.

fiduciam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **fiducia -ae** = εμπιστοσύνη, αυτοπεποίθηση, ηθικό → δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό, γιατί δηλώνει αφηρημένη έννοια.

amiserat: γ' ενικό οριστικής υπερσυντελικού ενεργητικής φωνής του ρήματος **amitto, amisi, amissum, amittēre 3** = χάνω.

tum: χρονικό επίρρημα = τότε.

de: πρόθεση + (κυρίως) αφαιρετική = για.

caeli: γενική ενικού, ουδέτερο, β' κλίση, του ουσιαστικού **caelum -i** = ουρανός. Το ουσιαστικό είναι ετερογενές· στον ενικό αριθμό απαντά ως ουδέτερο **caelum -i** = ουρανός, ενώ στον πληθυντικό απαντά ως αρσενικό **caeli -orum** = ουρανοί.

ratione: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **ratio -onis** = φύση, λογική.

et: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

stellarum: γενική πληθυντικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **stella -ae** = αστέρι.

lunae: γενική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **luna -ae** = σελήνη → το

ουσιαστικό δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό, ως όνομα μοναδικού ουράνιου σώματος.

-que: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος, εγκλιτική λέξη = και.

statu: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, δ' κλίση, του ουσιαστικού **status -us** = στάση.

ac: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος = και· ac = atque.

motibus: αφαιρετική πληθυντικού, αρσενικό, δ' κλίση, του ουσιαστικού **motus -us** = κίνηση.

disputavit: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος **disputo, disputavi, disputatum, disputāre 1** = πραγματεύομαι, μιλώ για.

eo: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, της δεικτικής- επαναληπτικής αντωνυμίας **is, ea, id** = αυτός, -ή, -ό.

modo: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, β' κλίση, του ουσιαστικού **modus -i** = τρόπος.

exercitum: αιτιατική ενικού, αρσενικό, δ' κλίση, του ουσιαστικού **exercitus -us** = στρατός.

alacrem: αιτιατική ενικού, αρσενικό, γ' κλίση, του τριγενούς και τρικατάληκτου επιθέτου **alacer, alacris, alacre**, = πρόθυμος, -η, -ο, με αναπτρωμένο ηθικό.

in: πρόθεση + (εδώ) αιτιατική = σε.

pugnam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **pugna -ae** = μάχη.

misit: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος **mitto, misi, missum, mittēre 3** = στέλνω.

sic: τροπικό επίρρημα = έτσι.

liberales: ονομαστική πληθυντικού, θηλυκό, γ' κλίση, του τριγενούς και δικατάληκτου επιθέτου **liberalis, -is, -e** = που ταιριάζει σε ελεύθερο άνθρωπο, ελευθέριος.

artes: ονομαστική πληθυντικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **ars, artis** = τέχνη.

Galli: γενική ενικού, αρσενικό, β' κλίση, του ουσιαστικού **Gallus -i** = ο Γάλλος.

aditum: αιτιατική ενικού, αρσενικό, δ' κλίση, του ουσιαστικού **aditus -us** = προσέγγιση.

ad: πρόθεση + αιτιατική = για.

illustrem: αιτιατική ενικού, θηλυκό, γ' κλίση, του τριγενούς και δικατάληκτου επιθέτου **illustris, -is, -e** = λαμπρός, -ή, -ό, ένδοξος, -η, -ο.

illam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, της δεικτικής αντωνυμίας **ille, illa, illud** = εκείνος, -η -ο.

Paulianam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, (κλίνεται σύμφωνα με την α΄ κλίση), του δευτεροκλίτου επιθέτου **Paulianus, -a, -um** = του Παύλου → δεν σχηματίζει παραθετικά ως παράγωγο από ουσιαστικό.

victoriam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α΄ κλίση, του ουσιαστικού **victoria -ae** = νίκη.

dederunt: γ΄ πληθυντικό οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος **do, dedi, datum, dāre 1** = δίνω.

quia: υποτακτικός, αιτιολογικός σύνδεσμος = επειδή.

ille: ονομαστική ενικού, αρσενικό, της δεικτικής αντωνυμίας **ille, illa, illud** = εκείνος, -η, -ο.

metum: αιτιατική ενικού, αρσενικό, δ΄ κλίση, του ουσιαστικού **metus -us** = φόβος.

exercitus: γενική ενικού, αρσενικό, δ΄ κλίση, του ουσιαστικού **exercitus -us** = στρατός.

Romani: γενική ενικού, αρσενικό, β΄ κλίση, του επιθέτου **Romanus, -a, -um** = ρωμαϊκός, -ή, -ό → το επίθετο δεν σχηματίζει παραθετικά: α. ως εθνικό, β. ως παράγωγο από ουσιαστικό (< Roma).

vicerat: γ΄ ενικό οριστικής υπερσυντελικού ενεργητικής φωνής του ρήματος **vinco, vici, victum, vincēre 3** = (κατα)νικώ.

imperator: ονομαστική ενικού, αρσενικό, γ΄ κλίση, του ουσιαστικού **imperator -oris** = στρατηγός.

adversarios: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, β΄ κλίση, του ουσιαστικού **adversarius -ii** = αντίπαλος, εχθρός.

vincere: απαρέμφατο ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος **vinco, vici, victum, vincēre 3** = (κατα)νικώ.

potuit: γ΄ ενικό οριστικής παρακειμένου του ανώμαλου ρήματος **possum, potui, -, posse** = μπορώ.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α΄ κλίση

Perses -ae: αρσενικό (Δεν σχηματίζει πληθυντικό)
luna -ae: θηλυκό (Δεν σχηματίζει πληθυντικό)
fiducia -ae: θηλυκό (Δεν σχηματίζει πληθυντικό)
stella -ae: θηλυκό
pugna -ae: θηλυκό
victoria -ae: θηλυκό

Β΄ κλίση

Sulpicius -ii / -i: αρσενικό
Gallus -i: αρσενικό
legatus -i: αρσενικό
Lucius -ii / -i: αρσενικό
Aemilius -ii / -i: αρσενικό
Paulus -i: αρσενικό
bellum -i: ουδέτερο
monstrum -i: ουδέτερο
animus -i: αρσενικό
caelum -i: ουδέτερο (=ουρανός) το οποίο σχηματίζει πληθυντικό ως αρσενικό caeli -orum.
modus -i: αρσενικό
adversarius -ii: αρσενικό (δεν συναιρείται, γιατί είναι επίθετο που έχει ουσιαστικοποιηθεί)

Γ΄ κλίση

rex, regis: αρσενικό
nox, noctis: θηλυκό, αφαιρ. ενικ. nocte & noctu (γεν. πληθ. σε -ium, αιτ. πληθ. σε -es & -is)
terror -oris: αρσενικό
miles, militis: αρσενικό
ratio -onis: θηλυκό
ars, artis: θηλυκό (γεν. πληθ. σε -ium, αιτ. πληθ. σε -es & -is)
imperator -oris: αρσενικό

Δ΄ κλίση

exercitus -us: αρσενικό
status -us: αρσενικό
motus -us: αρσενικό
aditus -us: αρσενικό
metus -us: αρσενικό

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β΄ κλίση

serenus, -a, -um (Δεν σχηματίζει παραθετικά)
repentinus, -a, -um (Δεν σχηματίζει παραθετικά)
Paulianus, -a, -um (Δεν σχηματίζει παραθετικά)
Romanus, -a, -um (Δεν σχηματίζει παραθετικά)

Γ΄ κλίση

alacer, alacris, alacre Σ.Β.: alacrior, -ior, -ius / Υ.Β.: - [επίρρημα: Θ.Β.: alacriter / Σ.Β.: alacrius / Υ.Β.: -]
liberalis, -is, -e Σ.Β.: liberalior, -ior, -ius / Υ.Β.: liberalissimus, -a, -um
illustris, -is, -e Σ.Β.: illustrior, -ior, -ius / Υ.Β.: illustrissimus, -a, -um

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

qui, quae, quod (αναφορική)
is, ea, id (δεικτική -επαναληπτική)
ille, illa, illud (δεικτική)

ΡΗΜΑΤΑ

1η Συζυγία

disputo, -avi, -atum, -āre
do, dedi, datum, dāre

3η Συζυγία

gero, gessi, gestum, gerere
deficio, defeci, defectum, deficere
invado, invasi, invasum, invadere
amitto, amisi, amissum, amittere
mitto, misi, missum, mittere
vinco, vici, victum, vincere

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

sum, fui, -, esse

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

possum, potui, -, posse

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

subito (τροπικό)
tum (χρονικό)
sic (τροπικό)

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

adversus + αιτιατική
ob + αιτιατική
de + (κυρίως) αφαιρετική
in + αιτιατική
ad + αιτιατική

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

et (παρατακτικός, συμπλεκτικός)
ac (παρατακτικός, συμπλεκτικός)
-que (παρατακτικός, συμπλεκτικός, εγκλιτική λέξη)
quia (υποτακτικός, αιτιολογικός)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Sulpicius Gallus legatus Luci Aemili Pauli erat: Κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική (erat: οριστική παρατατικού) και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

erat: ρήμα.

Sulpicius Gallus: υποκείμενο στο erat.

legatus: κατηγορούμενο στο Sulpicius Gallus (από το συνδετικό ρήμα erat).

Luci Aemili Pauli: γενική κτητική στο legatus.

qui bellum adversus Persen regem gerebat: Δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική στο Luci Aemili Pauli. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία qui, εκφέρεται με οριστική, καθώς δηλώνει κάτι το πραγματικό, συγκεκριμένα χρόνου παρατατικού (gerebat) γιατί αναφέρεται στο παρελθόν και δηλώνει το σύγχρονο.

gerebat: ρήμα.

qui: υποκείμενο στο gerebat.

bellum: αντικείμενο στο gerebat.

adversus Persen: εμπρόθετος προσδιορισμός της εχθρικής διάθεσης στο gerebat.

regem: ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση στο Persen.

Serena nocte subito luna defecerat: Κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική (defecerat: οριστική υπερσυντελικού) και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

defecerat: ρήμα.

luna: υποκείμενο στο defecerat.

subito: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο defecerat.

nocte: απλή αφαιρετική τοπική του χρόνου στο defecerat (ο χρόνος εκφέρεται απρόθετα γιατί είναι φυσική υποδιαίρεση του χρόνου και συνοδεύεται από επιθετικό προσδιορισμό).

Serena: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο nocte.

ob repentinum monstrum terror animos militum invaserat: Κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική (invaserat: οριστική υπερσυντελικού) και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

invaserat: ρήμα.

terror: υποκείμενο στο invaserat.

animos: αντικείμενο στο invaserat.

militum: γενική κτητική στο animos.

ob monstrum: εμπρόθετος προσδιορισμός του εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου στο invaserat.

repentinum: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο monstrum.

et exercitus fiduciam amiserat: Κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική (amiserat: οριστική υπερσυντελικού) και δηλώνει το πραγματικό γεγονός. Συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο et.

amiserat: ρήμα.

exercitus: υποκείμενο στο amiserat.

fiduciam: αντικείμενο στο amiserat.

Tum Sulpicius Gallus de caeli ratione et de stellarum lunaeque statu ac motibus disputavit: Κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική (disputavit: οριστική παρακειμένου) και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

disputavit: ρήμα.

Sulpicius Gallus: υποκείμενο στο disputavit.

de ratione de statu ac (de) motibus: εμπρόθετοι προσδιορισμοί της αναφοράς στο disputavit. (Συνδέονται με τους συμπλεκτικούς συνδέσμους et και ac, πολυσύνδετο σχήμα).

caeli: γενική κτητική στο ratione.

stellarum lunae(que): γενικές υποκειμενικές στα statu και motibus. (Συνδέονται με το συμπλεκτικό εγκλιτικό -que).

Tum: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο disputavit.

eoque modo exercitum alacrem in pugnam misit: Κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική (misit: οριστική παρακειμένου) και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

(Συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη κύρια με το συμπλεκτικό εγκλιτικό -que).

misit: ρήμα.

(Sulpicius Gallus): εννοούμενο υποκείμενο στο misit.

exercitum: αντικείμενο στο misit.

alacrem: επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου στο exercitum λόγω του ρήματος δράσης misit.

in pugnam: εμπρόθετος προσδιορισμός του σκοπού (τελικού αιτίου) στο misit.

modo: αφαιρετική οργανική του τρόπου στο misit.

eo: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο modo.

Sic liberales artes Galli aditum ad illustrem illam Paulianam victoriam dederunt:

Κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική (dederunt: οριστική παρακειμένου) και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

dederunt: ρήμα.

artes: υποκείμενο στο dederunt.

aditum: αντικείμενο στο dederunt.

liberales: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο artes.

Galli: γενική κτητική στο artes.

ad victoriam: εμπρόθετος προσδιορισμός του σκοπού (σκόπιμη κατεύθυνση) στο dederunt.

illustrem: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο Paulianam victoriam.

illam: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο illustrem Paulianam victoriam.

Paulianam: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο victoriam.

Sic: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο dederunt.

Quia ille metum exercitus Romani vicerat: Δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση, λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το rotuit. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο quia, εκφέρεται με οριστική, καθώς εκφράζει αντικειμενική αιτιολογία, συγκεκριμένα χρόνου υπερσυντελικού (vicerat), γιατί αναφέρεται στο παρελθόν και δηλώνει το προτερόχρονο.

vicerat: ρήμα.

ille: υποκείμενο στο *vicerat*.

metum: αντικείμενο στο *vicerat*.

exercitus: γενική υποκειμενική στο *metum*.

Romani: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *exercitus*.

imperator adversarios vincere potuit: Κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική (*potuit*: οριστική παρακειμένου) και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

potuit: ρήμα.

imperator: υποκείμενο στο *potuit* και στο απαρέμφατο *vincere* (ταυτοπροσωπία).

vincere: αντικείμενο του *potuit*, τελικό απαρέμφατο.

adversarios: αντικείμενο του απαρεμφάτου *vincere*.